

Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen

CIRCULAIRE 3 - februari 1985

Inhoud

jaarverslag 1984

jaarrekening 1984

Spektakel 1986

Wat vond Margaretha Turnor ervan ?

Geschiedenis van de tuin I

Donateursbestand 31-12-84

Activiteiten-agenda

DROSTESTRAAT 20 - 3958 BK AMERONGEN

TELEFOON 03434 - 54212 - GIRO 6163

De Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen is opgericht in 1983 en heeft ten doel behulpzaam te zijn bij de exploitatie en restauratie van kasteel Amerongen en de daarin aanwezige inventaris door het verzamelen van fondsen uit donaties, schenkingen, de opbrengsten van acties, concerten en andere evenementen en door het coördineren en motiveren van vrijwillige helpers.

De stichting is door de fiscus gerangschikt als instelling in de zin van art. 24 I der Successiewet 1956.

Kasteel Amerongen is één van de weinige opengestelde kastelen in Nederland, waarvan de inventaris, na het vertrek van de laatste particuliere eigenaren, volledig in tact is gebleven. Vrijwel nergens anders treft men een ambiance aan, welke zo de aristocratische sfeer van vroegere tijden weerspiegelt als op kasteel Amerongen.

De oudste meubels dateren van vóór de brand van 1673 en zijn later door de verschillende bewoners aangevuld tot de collectie, die nu aanwezig is, waarin begrepen de fraaie historische toetsinstrumenten. Deze collectie is nooit versnipperd omdat zij lange tijd volgens het Engelse erfrecht [naar de nationaliteit van de meeste bewoners] op de oudste zoon vererfde.

Die eeuwenlange aanwezigheid van de meubels in hetzelfde huis en vaak op dezelfde plaats is een unicum in Nederland en maakt het voor de stichting-eigenaresse de moeite waard om die lijn voort te zetten en het vele achterstallige onderhoud door restauratie op te heffen.

Alleen van de subsidies en entreegelden is het niet mogelijk de exploitatie en tevens restauratie te bekostigen.

Het is daarom verheugend dat zich op de eerste oproep zoveel donateurs aangemeld hebben en schenkingen zijn gedaan !

Meldt U daarom als donateur, indien U dat nog niet bent !

Donateurs genieten, op vertoon van hun donateurskaart, gedurende de openingstijden vrije toegang tot het huis en de tuinen, terwijl zij reductie ontvangen op alle evenementen, zoals concerten, tentoonstellingen en lezingen.

Publicaties, welke op het kasteel verkrijgbaar zijn:

Kasteel Amerongen, door Drs. H.M.J. Tromp, uitgave ANWB, f. 5,-
"Sulcken hecht werck het is" door W.A. Braasem, f. 20,-
Kijk op Kastelen, door Drs. H.M.J. Tromp, f. 32,50
Het Huis Amerongen, kinderboekje door D. Pezarro, f. 0,50
Gravure van het Kasteel vóór de brand van 1673, f. 5,-
Poster van de Galerij f. 3,50 Folder over het Kasteel f. 1,-
Ansichtkaarten, per stuk 0,50 Wenskaarten, per stuk 1,25
Dia's per stuk f. 1,50 per 20 25,- Handboek 14,95
Grammofoonplaat (donateurs) 23,50 voor niet-donateurs 26,-

N.B. Deze grammofoonplaat, die in de vorige circulaire reeds aangekondigd is, zal dit voorjaar uitgebracht worden.

Het is een digitale opname, welke in juni 1984 is gemaakt. Dr. Gert Oost en Franz Haselböck bespelen het orgel, het clavecimbel en de vleugel van het kasteel.

Deze historische toetsinstrumenten bevinden zich reeds sedert hun bouwjaar op het kasteel !

Gespeeld worden werken van Mozart, Bach, Ruppe, Klein e..

Alleen voor donateurs geldt een voorintekenprijs van f. 21,- bij bestelling vóór 1 mei 1985. (Eén plaat per donateur)

Bestelling geschiedt door storting van het verschuldigde bedrag op rekening 94 16 74 525 van de Muziekcommissie van Kasteel Amerongen bij de Gelders-Utrechtse Spaarbank te Amerongen (giro bank: 530673).

Voor verzending buiten Amerongen, Elst en Leersum wordt het bedrag verhoogd met f. 5,-.

Samenstelling van het bestuur:

W.A. van Ommeren, voorzitter
Mr. J. Groenendaal, secretaris
Mr. M. Ph. J. Plet, penningmeester

Mw. E. E. Pezarro-van der Horst
Mw. H. F. Rotgans-van Blerkom

...concerten hebben verdwijnen. De donateurs voor het leven zijn nu een klein verlies. De verbruiking van de donateurs is geplaatst, zodat zij niet direct in verband met het concert van hoog niveau. Ook uit de bespeelbaar gemaakt door de Heer G.Klop uit Garderen. Vele bezoeken werden geroerd door het horen van het Koetshuis. Na het vertrek van Staa geltje, dat ook tijdens de drukbezochte charmante dagen gespeeld werd. Door het gereedkomen van de huisnaaisters is onmisbaar voor het Staa bosbeheer kan het interieur van het kasteel meer ontzien worden bij het houden van kleden, gordijnen en andere textilia. Het stijgende aantal langer hoe meer recepties en andere diners etc. waarvoor ho

Het monnikenwerk van de grotere slijtage. Het stijgende aantal bezoekers' implicite doet zich het probleem voor dat naarmate het aantal achterstallig onderhoud wordt, het normale jaarlijkse onderhoud zich uitbreidt. Toch blijken de dames telkens weer verrast door de kwaliteit van de toegepaste materialen, ook al hangen hier en daar de flarden erbij. Tegen de ultraviolette straling van het zonlicht is niets bestand en de preventieve maatregelen zijn er in de eerste plaats op gericht die schadelijke invloed zoveel mogelijk te beperken.

De tuinkabouters werken, samen met de fa. Van Ginkel, gestaag door aan de verfraaiing van de tuinen. Ook zij ontkomen er niet aan dat het resultaat van hun noeste arbeid soms in een fractie van een seconde ongedaan wordt, zoals toen bij het plaatsen van het ooeivaarsnest de marine-helikopter alle bladeren wegblies, welke zij, in verband met de vorst, onder de rhododendrons gedeponseerd hadden!

De operatie ooeivaarsnest zelf verliep overigens ook niet van een leien dakje. In een eerste poging gleed het zware nest uit de takels, via het dak in de gracht. Een tweede poging had uiteindelijk het gewenste resultaat, maar de ooeivaarsnest is ongedaan gemaakt door de rhododendronen. De eerste investeringen in materiaal zijn reeds gedaan!

De door de tuinkabouters uitgebreid met twee nieuwe bestuurders te weten Mr. J. Groenendaal uit Rhenen, die het secretariaat van de Heer Plet heeft overgenomen, en Mevrouw H.F. Rotgans-van Blerkom uit Amerongen. De Heer Plet blijft voorlopig nog penningmeester. Het bestuur is reeds druk bezig met het treffen van maatregelen voor de activiteiten in het jubileumjaar 1965. Het bestuur van het kasteel herdacht wordt.

In de loop van het jaar zult u
Amerongen, februari 1965

De Stichting Vriendenkring Kasteel Amerongen is opgericht in 1983 en heeft ten doel behulpzaam te zijn bij de exploitatie en restauratie van kasteel Amerongen en de daarin aanwezige inventaris door het verzamelen van fondsen uit donaties, schenkingen, de opbrengsten van acties, concerten en andere evenementen en door het coördineren en motiveren van vrijwillige helpers.

De stichting is door de fiscus gerangschikt als instelling in de zin van art. 24 I der Successiewet 1956.

Kasteel Amerongen is één van de weinige opengestelde kastelen in Nederland, waarvan de inventaris, na het vertrek van de laatste particuliere eigenaren, volledig in tact is gebleven. Vrijwel nergens anders treft men een ambiance aan, welke zo de aristocratische sfeer van vroegere tijden weerspiegelt als op kasteel Amerongen.

De oudste meubels dateren van vóór de brand van 1673 en zijn later door de verschillende bewoners aangevuld tot de collectie, die nu aanwezig is, waarin begrepen de fraaie historische toetsinstrumenten. Deze collectie is nooit versnipperd omdat zij lange tijd volgens het Engelse erfrecht [naar de nationaliteit van de meeste bewoners] op de oudste zoon vererfde.

Die eeuwenlange aanwezigheid van de meubels in hetzelfde huis en vaak op dezelfde plaats is een unicum in Nederland en maakt het voor de stichting-eigenaresse de moeite waard om die lijn voort te zetten en het vele achterstallige onderhoud door restauratie op te heffen.

Alleen van de subsidies en entreegelden is het niet mogelijk de exploitatie en tevens restauratie te bekostigen.

Het is daarom verheugend dat zich op de eerste oproep zoveel donateurs aangemeld hebben en schenkingen zijn gedaan !

Meldt U daarom als donateur, indien U dat nog niet bent !

Donateurs genieten, op vertoon van hun donateurskaart, gedurende de openingstijden vrije toegang tot het huis en de tuinen, terwijl zij reductie ontvangen op alle evenementen, zoals concerten, tentoonstellingen en lezingen.

Publicaties, welke op het kasteel verkrijgbaar zijn:

Kasteel Amerongen, door Drs. H.M.J. Tromp, uitgave ANWB, f. 5,-
"Sulcken hecht werck het is" door W.A. Braasem, f. 20,-
Kijk op Kastelen, door Drs. H.M.J. Tromp, f. 32,50
Het Huis Amerongen, kinderboekje door D. Pezarro, f. 0,50
Gravure van het Kasteel vóór de brand van 1673, f. 5,-
Poster van de Galerij f. 3,50 Folder over het Kasteel f. 1,-
Ansichtkaarten, per stuk 0,50 Wenskaarten, per stuk 1,25
Dia's per stuk f. 1,50 per 20 25,- Handdoek 14,95
Grammofoonplaat (donateurs) 23,50 voor niet-donateurs 26,-

N.B. Deze grammofoonplaat, die in de vorige circulaire reeds aangekondigd is, zal dit voorjaar uitgebracht worden.

Het is een digitale opname, welke in juni 1984 is gemaakt. Dr. Gert Oost en Franz Haselböck bespelen het orgel, het clavecimbel en de vleugel van het kasteel.

Deze historische toetsinstrumenten bevinden zich reeds sedert hun bouwjaar op het kasteel !

Gespeeld worden werken van Mozart, Bach, Ruppe, Klein e..

Alleen voor donateurs geldt een voorintekenprijs van f. 21,- bij bestelling vóór 1 mei 1985. (Eén plaat per donateur)

Bestelling geschiedt door storting van het verschuldigde bedrag op rekening 94 16 74 525 van de Muziekcommissie van Kasteel Amerongen bij de Gelders-Utrechtse Spaarbank te Amerongen (giro bank: 530673).

Voor verzending buiten Amerongen, Elst en Leersum wordt het bedrag verhoogd met f. 5,-.

Samenstelling van het bestuur:

W.A. van Ommeren, voorzitter
Mr. J. Groenendaal, secretaris
Mr. M. Ph. J. Plet, penningmeester

Mw. E. E. Pezarro-van der Horst
Mw. H. F. Rotgans-van Blerkom

BALANS per 31 december 1984

Activa		Passiva	
<u>Geldmiddelen</u>		<u>Kapitaal</u> 31-12-83 f.15.118,01	
giro 6163	f.10.509,31	saldo 1984	637,85
			f.14.480,16
Roparco 27 14 94 468	10.000,-	<u>Voorzieningen</u>	
Gelders Utrechtse Spaarbank	20.000,-	-donaties leven v.j.13.500,-	
Vorderingen op korte termijn	971,25	bij	6.750,-
		(81 donateurs)	20.250,-
<u>Inventaris</u>		-giften bep.best.vj.20.500,-	
130 stoelen		af	18.500,-
kaartenbak+ kasboek			2.000,-
voorraad wijn etc.	p.m.	-concerten v.j.	1.982,50
		af(1.982,50-1.617)	365,50
		2e helft serie 84/85	1.617,-
		-jubileumconcert 1986	1.200,-
		-kaartenactie	1.481,25
		drukkosten	852,65
		tuinmateriaal	187,72
			1.040,37
			440,88
		<u>Schulden op korte termijn</u>	1.492,52
	<u>f.41.480,56</u>		<u>f.41.480,56</u>

STAAT VAN BATEN EN LASTEN over 1984

Baten		Lasten	
<u>donaties v.h.leven</u> (27)	f. 6.750,-	<u>kosten secretariaat</u>	
<u>andere</u> (279)	7.399,-	Kamer van Koophandel	58,50
		drukwerk+port	1.835,18
<u>giften</u>	5.240,-	kantoorbehoeften	29,95
		contributies	50,-
<u>interest</u>	1.613,24		f. 1.973,63
<u>concerten</u>	11.306,40	<u>kosten publiciteit/donateurs</u>	1.188,25
		kosten concerten	12.710,51
		uit fonds	1.982,50
<u>parties,recepties,foto's</u>	14.808,50	<u>kosten parties recepties,foto's</u>	10.728,01
		<u>dotaties aan voorzieningen</u>	1.929,02
		donaties leven	6.750,-
		concerten 2e helft serie 84/85	1.617,-
<u>kaartenactie</u> (832 ex)	881,25	jubileumconcert 1986	1.200,-
		kaartenactie	1.481,25
		<u>diverse projecten</u>	40.019,08
		uit fonds	18.500,-
nadelig saldo	637,85		21.519,08
	<u>f.48.386,24</u>		<u>f.48.386,24</u>

SPEKTAKEL 1986

De plaatselijke pers heeft enige tijd geleden melding gemaakt van het feit dat er in de toekomst in Amerongen verscheidene feestelijkheden verwacht kunnen worden.

Het jaar 1986 ligt niet meer zo erg ver van ons weg; we kunnen U alvast vertellen dat Kasteel Amerongen in de zomer van 1986 precies 700 jaar zal bestaan en dus een eeuwfeest heeft te gedenken. Het dorp Amerongen stamt niet uit diezelfde tijd; het is veel ouder dan het kasteel, wat echter niet wegneemt, dat het dorp net zo goed zal feestvieren met als uitgangspunt deze eerbiedwaardige periode van 700 jaar.

We kennen het kasteel allemaal zoals het er nu uitziet: een mooi en waardig groot huis. In de loop der eeuwen heeft het er niet steeds hetzelfde uitgezien. Het staat op de plaats en de fundamenten van een ouder bouwwerk, een uit de 13e eeuw stammende ridderhofstad.

De boekjaar van de Stichting vriendenkring Kasteel Ame-

weer achter ons en de boeken zijn afgesloten. De afrekening is opgemaakt en treft U hieronder aan.

1984 is het donateursbestand toegenomen met 40 %. Het aantal donateurs voor het leven zelfs met bijna 50% !

De op 3 november gehouden donateursdag werd door meer dan 100 donateurs bezocht en kan geslaagd genoemd worden

Dankzij de ontvangen schenkingen en bijdragen van donateurs was het mogelijk voor een bedrag van meer dan f.40.000,- diverse projecten uit te voeren, welke variëren van de restauratie van het kindershuisje en de lantaarns op het voorplein tot en met de verbetering van de toilet-accommodatie in het kasteel.

De daaraan verbonden kosten hebben tot een klein verlies geleid, dat is afgeboekt op het kapitaal.

De eenmalige donaties van de donateurs voor het leven zijn voorlopig op een spaarrekening geplaatst, zodat zij niet direct in de normale exploitatie verdwijnen.

De concerten hebben tot een batig saldo geleid. Ook uit de gehouden enquête is gebleken dat onder de bezoekers de meeste belangstelling bestaat voor uitvoeringen van hoog niveau.

In verband met het concert van Gert Oost is het Bätz-orgel weer bespeelbaar gemaakt door de Heer G.Klop uit Garderen. Vele bezoekers werden geroerd door het horen van het charmante geluid van het orgeltje, dat ook tijdens de drukbezochte open dagen gespeeld werd.

Door het gereedkomen van het Koetshuis- na het vertrek van Staatsbosbeheer- kan het interieur van het kasteel meer ontzien worden bij het houden van recepties, ontvangsten, besloten diners etc. waarvoor hoe langer hoe meer belangstelling bestaat.

Het monnikenwerk van de huisnaaisters is onmisbaar voor het herstel van kleden, gordijnen en andere textilia. Het stijgende aantal bezoekers impliceert een grotere slijtage.

Ook op dit gebied doet zich het probleem voor dat naarmate het achterstallig onderhoud opgeheven wordt, het normale jaarlijkse onderhoud zich uitbreidt.

Toch blijken de dames telkens weer verrast door de kwaliteit van de toegepaste materialen, ook al hangen hier en daar - de flarden erbij. Tegen de ultraviolette straling van het zonlicht is niets bestand en de preventieve maatregelen zijn er in de eerste plaats op gericht die schadelijke invloed zoveel mogelijk te beperken.

De tuinkabouters werken, samen met de fa. Van Ginkel, gestaag door aan de verfraaiing van de tuinen.

Ook zij ontkomen er niet aan dat het resultaat van hun noeste arbeid soms in een fractie van een seconde ongedaan gemaakt wordt zoals toen bij het plaatsnemen van het oei-evaarsnest de marine-helikopter alle bladeren wegblies, welke zij, in verband met de vorst, onder de rhododendrons gedeponneerd hadden!

De operatie oei-evaarsnest zelf verliep overigens ook niet van een leien dakje. In een eerste poging gleed het zware nest uit de takels, via het dak in de gracht. Een tweede poging had uiteindelijk het gewenste resultaat, maar de oei-evaars zijn tot op heden weg gebleven!

De door de tuinkabouters aangevangen wenskaartenactie loopt naar verwachting. De eerste investeringen in materiaal zijn reeds gedaan!

Het bestuur is inmiddels uitgebreid met twee nieuwe bestuursleden, te weten Mr. J. Groenendaal uit Rhenen, die het secretariaat van de Heer Plet heeft overgenomen, en Mevrouw H. F. Rotgans-van Blerkom uit Amerongen. De Heer Plet blijft voorlopig nog penningmeester.

Het bestuur is reeds druk bezig met het treffen van voorbereidingen voor de activiteiten in het jubileumjaar 1986, waarin het 700 jarig bestaan van het kasteel herdacht wordt.

In de loop van het jaar zult U daarvan een en ander vernemen!

In 1286 -en hiermee gaan we dan een stukje terug in de geschiedenis- blijken twee broers druk bezig geweest te zijn met bouwwerkzaamheden te Amerongen. Het zijn Hendrik- en Diederik Borre, die daar een versterkt Huis, omgeven door een gracht en voorzien van sterke muren, laten verrijzen. Of, zoals Graaf Floris V van Holland heeft verklaard op 20 juli 1286, dat deze beide broers "syn mannen" geworden zijn voor het Huis "...dat si doen timmeren te Amerongen...".

In deze tijd streeft Floris V als Graaf van Holland ernaar zijn macht uit te breiden naar alle kanten en vooral in het Sticht weet hij steeds meer vaste voet te krijgen. Twee dagen later, op 22 juli 1286 verklaren enige Stichtse edellieden, dat Hendrik en Diederic Borre van Amerongen een stuk land, dat eerst in leen was van het Domkapittel, kunnen overdragen aan de Graaf van Holland. Een sterk kasteel, bewoond door eigen leenmannen, dat een bolwerk vormt tegen rondtrekkende legertjes, is voor Floris V weer een stapje dichter naar het begeerde gebied Gelre.

Met het gereedkomen van de verbouwing van het Huis in 1286 wordt het ontstaan van Kasteel Amerongen aangegeven. Voor de op handen zijnde feestelijke evenementen liggen verschillende ideeën op tafel, die nog verder uitgewerkt zullen worden, waarbij wij de hoop uitspreken, dat er op muzikaal- en cultureel gebied het een en ander gerealiseerd kan worden.

WAT VOND MARGARETHA TURNOR ER VAN ?

6. Links: Vaandeldrager, kapitein en luitenant. Rechts: Muskietier. Uit: A. Manesson Mallet, *De werken van Mars of de konst des oorlogs*, Leiden 1695.

Ter gelegenheid van de op 3 november j.l. gehouden open dag voor onze donateurs was er op de bovengalerij van het kasteel een kleine tentoonstelling ingericht onder het motto: "Twee krijgshaftige figuren". Een van die figuren was Godard van Reede Ginckel, enige zoon van Godard Adriaan van Reede en Margaretha Turnor. Zijn krijgshaftigheid blijkt al uit het feit, dat hij in zijn tijd meestal de Generaal van Ginckel genoemd werd, maar ook uit hetgeen er in de aan hem gewijde vitrine lag, oorde journalen van de veldtochten van 1696 en 1697, de penningen die geslagen zijn ter ere van zijn over-

vingingen in Limburg en Ierland en een door de koningin van Enge-land persoonlijk geschreven bedankbriefje. Verder zijn er de prenten met afbeeldingen van het beleg van Namen en de slag aan de Boyne en de schilderijen van de held in volle wapenrusting met ridderkruisen en sjerp. Alles Eer en Glorie en Dapperheid wat de klok slaat. Maar hierbij blijft de vraag "Hoe hebben vrouw en kinderen, vader en moeder dit allemaal ervaren?" onbeantwoord. Meestal moet men in dergelijke gevallen zelf maar verzinnen welke emoties de familie zal hebben gehad, maar in ons geval zijn er concrete gegevens voorhanden. Uit de nagelaten brieven van Margaretha Turnor aan haar man blijkt duidelijk, dat zij althans al die gevaarlijke avonturen van haar zoon soms niet zo erg waarderen kon. Een kleine keus uit de brieven van april 1677 toont dit aan. (De oorlog die in 1672 begonnen was sleepte zich al jaren voort; pas in 1678 zou de vrede van Nijmegen er een eind aan maken.) Margaretha's reactie op het plaatsnemen van haar toen 33-jarige zoon in de voorste gelederen: "het gaet daer so vreeslijck toe dat een schrick is te hooren".

Op 17 april 1677, als het beleg van de vesting St. Omer mislukt is: "dat er hier gistere groote en seer quade geruchte liepen, dat mij niet en weijnich bekomerte en so ontstelde dat ick naulijcks mijn selve was of noch ben." Gelukkig heeft zij uit een brief van de heer van Mompelyan aan zijn vrouw vernomen "dat de heer van Ginckel die nuer haer segge hem (=zich) heel wel heeft gequeeten, noch gesont en wel te pas is, daer wij Godt niet genoegh voor konne dancken. Wil hoope het waer is." Ze beklaagt zich, dat er "3000 man gelijck geseijt wort gebleefve sijn en yaer op yaer so veel volck verlore wort. Wie sou dien oorlooch niet moede worde, och och, of men eens een goede vrede mochte beleefve, maaer nu vrees ick datter dit weer geen goet te sal doen, wat salt met ons noch worde."

Op 28 april 1677 schrijft zij over haar zoon "omtrent Jas van Gent: hij heeft 4 à 5 schuete (=schoten) op sijn aanhebbende wapen (=borst-harnas) gekreechge en sijn paert gequetst, daeraen men kan sien wat peryckel (=gevaar) hij heeft uijtgestaen. Roelof Verwey sij kamerling is door en door sijn heup gequetst, meest al de officiers van sijn reesgement sijn doot, gequetst of gevange" Na een dankwoord aan God: "och mijn liefste hartge, wat is dit voor een oorlooch int welke men het menschevleys so licht waecht."

Als ze verneemt, dat er getracht zal worden "de ongeluckige slagh te reeparceren" door het inzetten van nieuwe strijdkrachten schrijft ze: "ick schrick daer aen te dencke soo men weer so een werck beginne, Godt wilt haer (=hun) vergeefve die sulcke raetgeefvers sijn, ick geloof sij haer (=zich) wel butens scheuts (=schot) houden" In een brief van 16 juli 1690 schrijft zij dat zij goede berichten uit Ierland heeft gekregen. (Op 1 juli van dat jaar versloeg koningstadhouder Willem III op beslissende wijze de verenigde Iers-Franse legers aan de rivier de Boyne. Godard van Reede Ginckel had daarbij een belangrijke rol gespeeld; ook zijn 22-jarige zoon was bij de veldslag aanwezig.) "Heeden acht dage schreef ick UHed weer de droefvige tijdine van neerlaegh (=nederlaag) van onse scheepsvloote, dat geen kleynce neerlach voor ons vaderlant was en sou de pen niet derfve vertrouwe hoe vieleyn (=gemeen) daervan geschreefve en gesproocke wiert, jae de mense waere meest als desperaet (=wanhopig). Nu komt ons de goede tijdine van Eijrlant hoe onse konin Wilyam daer konin Jakops leeger in route totaeliter heeft geslaage, daer den harttooch van Schoonberch soude gebleefve (=gesneuveld) sijn, hetwelcke UHed uijt den haech wijtluftiger sal geschreefve sijn. Dit geeft nu weer wat moet en vreucht ondert volck, maer voor mij kan niet segge hoe bekomert ick gewcest ben met onse liefve soon en sijn HEd soon, daer (=waar) int eerst geen de minste mensij (=melding)

van gemaakt wiert. Nu deese merge met de post ontfange een brief met lijgener hant geschreefve van onse soon van 12 doeser, die scijt met sijn soon gesont en wel te sijn, daer de heer almachtich ni genoech voor gedanckt kan sijn. Dit stelt mij tot daertoe wat geruster."

Zoals men ziet: ook moeders van 300 jaar geleden bleven zich zorgen maken over hun kinderen, zelfs al waren die intussen al lang volwassen. En naar men mag aannemen waren de vaders al niet veel anders.....

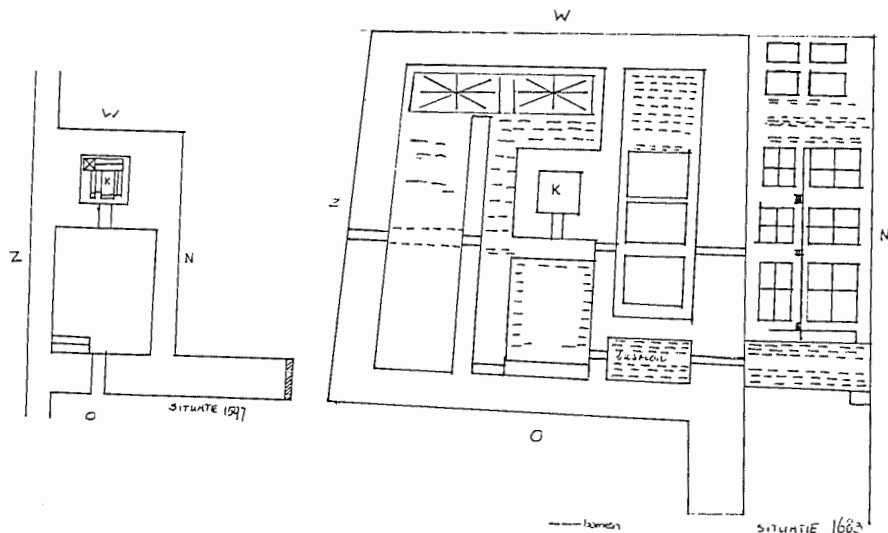
D.Pezarro

De geschiedenis van de tuin van Kasteel Amerongen, I

Een detail van een kaart uit 1597 geeft ons een indruk van dorp en kasteel Amerongen. Opvallend is, dat de toegang tot het oude kasteel anders lag dan nu het geval is, namelijk in het verlengde van de hoofdingang van het kasteel, over de buitenste slotgracht. Er is echter niet te zien hoe de tuinen rond het kasteel er uit zagen; bomen geven aan, dat het geheel wel beschermd lag.

Na de verwoesting van het oude kasteel in februari 1673 werd het nieuwe huis op dezelfde plaats gebouwd; er werd een nieuwe buitengracht gegraven zodat het terrein rond het huis groter werd.

Twee bijna identieke landmeterskaarten, getekend door Bernard de Roij in april 1683 geven een beeld van de situatie vlak na de voltooiing van het nieuwe huis. De toegangsweg werd negentig graden gedraaid en er kwam een bastion (verdedigingseiland) bij. Een dergelijke opzet is middeleeuws: de aanvallende partij nadert het kasteel zo met zijn kwetsbare zijde er naartoe gekeerd; de linkerzijde was immers beschermd door het schild.

Maar in de middeleeuwen heeft het oude kasteel Amerongen nooit een dergelijk bastion gekend, zoals de kaart uit 1597 laat zien. De waterloop die De Roij op zijn kaarten uit 1683 aangeeft, is anders dan wij die nu kennen. Er is een doodlopende gracht direct ten zuiden van het kasteel en in de noordoostelijke hoek van het terrein. Het kanaal tussen binnen- en buitengracht resteert nog van de oude aanleg en is nog niet verlegd naar het zuiden.

Het is echter de vraag, in hoeverre de situatie die De Roij tekende in 1683 overeenkwam met de werkelijkheid. Toch zijn er elementen in aan te wijzen die nu nog bestaan: het bastion, de terrasanaanleg in het noordelijk deel met drie trapjes en de plaats waar zich de berceau (loofgang) bevindt. Helaas ontbreekt de legenda bij deze kaarten; we weten dus niet hoe de verschillende vakken in de tuin ingevuld waren. Waarschijnlijk werd het noordelijk gedeelte van de tuin gebruikt als moestuin; de vakken direct ten noorden van het huis waren vermoedelijk parterres: vakken versierd met buxushaagjes in geometrische patronen waarbinnen bloemen stonden.

De tuinaanleg heeft in 1683 nog de renaissance-vorm: elk deel van de tuin heeft een eigen functie, staat op zichzelf. De tuin heeft nog niet zo'n relatie met het huis dat er vanuit het huis vergezichten mogelijk zijn. De lanen in de sterrenbossen (ten zuidwesten van het kasteel) en het kanaal dat binnen en buitengracht verbindt hebben nog geen functie als zichtas.

De "Caerte van de Landerijen tot Amerongen binnen de Kaa gelegen Anno 1696" laat zien dat de doodlopende gracht (zoals die voorkomt op de tekeningen van De Roij) gedempt is, evenals de grachtenarm in de noordoostelijke hoek van het terrein. In hetzelfde jaar is er precies zo'n "Caerte" gemaakt, maar nu staat de verbindingsgracht direct ten westen van het kasteel er ook op aangegeven. Nu kon men dus vanuit het huis, via de nieuw gegraven verbindingsgracht een blik werpen op de daarachter gelegen uiterwaarden.

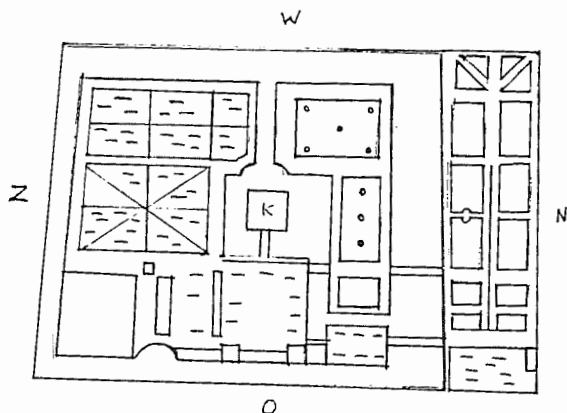
Er zijn een groot aantal ontwerpen voor de tuin in het huisarchief van kasteel Amerongen bewaard gebleven, die rond 1700 gemaakt zijn en waaruit een voorkeur voor het toepassen van dergelijke barokke kenmerken blijkt. Het grote voorbeeld voor een barokke aanleg was de tuin in Versailles; in Nederland werden dergelijke tuinen na 1680 aangelegd op Het Loo, Het Slot te Zeist en Heemstede bij Houten. Doel was de beslotenheid van de tuin te doorbreken door middel van toepassing van perspectief: vergezichten via lanen, die geflankeerd werden door geschoren heggen of geknipte bomen spelen een belangrijke rol. De vakken die ontstaan tussen de lanen of zichtassen werden symmetrisch aangelegd. Door een goed samenspel van dergelijke elementen moest er een perspectief ontstaan dat de tuin groter deed lijken. Kenmerkend in dit verband is ook, dat Godard van Reede, 1er Graaf van Athlone, in die tijd het nabijgelegen huis Lievendaal helemaal liet slopen, om zo vanuit het huis de Amerongse berg goed te kunnen zien. Een landmeterskaart uit 1767 toont ons de barokke aanleg op Amerongen. Er was een sterrebos ten zuiden van het huis aangelegd, waarbij de hoofdas dienst deed als zichtas vanuit het huis. Ten noorden van het huis was er een zicht via een beeld naar de moestuin mogelijk. De tuin is dus in 1767 aangepast aan het huis; het vormt samen één geheel. In een volgende nieuwsbrief hoop ik de geschiedenis van de tuin na 1767 te kunnen weergeven.

Bonica Zijlstra

Bronnen: Huisarchief Kasteel Amerongen

H.M.J. Tromp, Kasteel Amerongen, Deel XXXV uit de serie "Nederlandse Kastelen", 1978

Heleen Hoekstra en Hanni Mik, De tuin van Kasteel Amerongen in het verleden, het heden en de toekomst, Doct. verslag 1979, Utrecht.

SITUATIE 1767

Donateurs voor het leven per 31-12-1984: (81)

Hr.en Mw.J.W.N.v.Achterbergh	Amstelveen	Jhr.F.G.L.O.v.Kretschmar	's-Gravenhag
Ir.J.B.Baron van Asbeck	Driebergen	C.W.Krijgsman	Langbroek
Hr.en Mw.Mr.S.P.Baron Bentinck-Philipsen	Soest	Hr.en Mw.M.K.J.J.ter Kuile	Bilthoven
S.C.I.A.Bentinck	Amerongen	Hr.en Mw.Mr.M.P.H.Lam-Loeffen	Amerongen
H.J.E.van Beuningen	Langbroek	P.J.van Lienden	Amerongen
Jhr.Mr.L.H.N.F.M.Bosch Ridder van Rosenthal	Rhenen	N.S.de Ligt	Amerongen
Hr.en Mw.J.H.v.d.Bosch-v.d.Heiden	Amerongen	Hr.en Mw.W.Lindeboom	Velsen
G.Breeschoten,woninginrichting	Amerongen	H.van het Loo	Amerongen
J.Bruins Slot	Amerongen	Mw.C.S.van Manen	Veenendaal
Mw.J.J.Cornelissen-v.d.Hoeven	Amerongen	Markus-stichting	Amsterdam
Mw.P.V.Creutzberg	Amerongen	Hr.en Mw.K.J.Muller-Voors	Doorn
Mw.J.J.van Dongen-Tuinzing	Amerongen	A.F.van Olphen	Wijk b.D.
B.Drost	Elst (U)	Hr.en Mw.W.A.v.Ommereen-Koopman	Elst(U)
B.C.Drost,bouwbedrijf	Amerongen	Mw.H.v.Ommereen-ten Haller	Elst (U)
H.Eichhorn	Amerongen	N.H.van Os	Amerongen
Dr.R.A.R.Elders	Wageningen	Mw.E.E.Pezarro-v.d.Horst	Amerongen
Mr.H.Fock	Oegstgeest	Mr.M.Ph.J.Plet	Amerongen
Mw.Mr.J.M.v.Gilst-Heester	Utrecht	Mw.E.Prisse-Baronesse Schim-melpenninck van derOye	Doorn
Van Ginkel B.V.Hoveniersbedrijf	Veenendaal	Mw.C.H.van Reenen	Amerongen
J.G.Griffioen,architect	Amerongen	Ridderschap van Utrecht	Utrecht
A.C.van Grootheest	Veenendaal	Mw.M.M.van Rijn van Alkemade-van Randwijck	Amerongen
R.Hardeman,installatiebedrijf	Veenendaal	Ir.J.Rotgans	Amerongen
J.C.Heutink	Amerongen	Ir.W.M.J.Ruedisulj	Leersum
Mw.Y.Heybroek-Samson	Amerongen	A.W.Saenger	Wageningen
Mw.L.Hingst-Reynvaan	Bilthoven	Mr.D.M.Schreuders	Utrecht
F.J.M.ter Horst	Amerongen	D.P.Spierenburg	Wassenaar
C.J.G.Huls	Amerongen	J.E.Stolk	Amerongen
Dr.W.V.G.C.J.H.von Ilsemann	Amerongen	Mw.V.Suermondt-Humason	Leersum
Mw.J.H.J.van Iterson	Amerongen	Mr.J.Swart	Rotterdam
Mw.Mr.C.M.s'Jacob-des Bouvrie	Leersum	Prof.Dr.Ir.C.L.Temminck Groll	Driebergen
Mw.M.James-van der Hoop	Doorn	Uitgeverij Stam B.V.	Leersum
Mw.M.Jensma-Marx	Bussum	Mr.P.J.Verdam	Zeist
M.Kleinveld & Zn.B.V.Aannemer	Amerongen	W.Walenkamp	Amerongen
L.A.Kloet	Veenendaal	Ir.W.A.Wichers Hoeth	Amerongen
Mw.J.Kolff-Kolff	Amerongen	Sj.Wouda	Vianen
Mw.J.Koppen-de Neve	Amerongen	Mw.W.B.Zigeler	Utrecht
W.Koppenol	Amerongen		

Donateurs per 31-12-1984 :(279)

A.A.Achterberg	Veenendaal	J.van Ede	Amerongen
C.van Alfen (bloemenhuis)	Amerongen	Dr.Th.van Eek	Amerongen
D.van Altena	Amerongen	Hr.en Mw.C.H.van Empel	Veenendaal
Amro bank	Amerongen	Mw.J.A.Engel	Veenendaal
Mr.W.Arendsen	Maarn	P.J.Engel	Veenendaal
Mw.C.H.v.Asch van Wijck	Amerongen	K.J.Esseling	Amerongen
		J.J.Eyffius	Amerongen
G.M.Baars	Rhenen	T.Eyffius	Amerongen
Mw.E.Y.G.Backer-Loeb van Zuilenburg	Langbroek	Prof.Dr.J.A.Faber	Bennekom
G.J.van Barneveld	Amerongen	J.A.S.Fischer	Amerongen
F.R.Barthel	Amerongen	J.Focker	Leersum
Mw.W.Begemann	Overberg		
Dr.B.J.Bellaar Spruyt	Utrecht	Galerie Modder & Aard	Amerongen
C.Bellaar Spruyt	Amerongen	Mw.J.Gassenaar	Amerongen
J.F.Benik (makelaardij)	Leersum	J.G.P.Geerlings	Amerongen
H.Berkhoudt	Amerongen	Hr.en Mw.K.Geerts	Amerongen
Mw.A.S.C.v.Beuningen-Hamming	Maarsbergen	H.C.Gelok	Amerongen
J.G.Blaas	Amerongen	Th.J.Gerlings	Amerongen
Mr.H.F.Blaisse	Amerongen	E.van Geytenbeek	Amerongen
't Boeckhuys (R.J.Koek)	Amerongen	Mw.S.W.van Geytenbeek	Amerongen
B.J.H.de Boer	Culemborg	Mw.M.Göbel-Köbsch	Veenendaal
Hr.en Mw.W.de Boer	Leersum	H.v.d.Grifft	Doorn
A.Boers	Veenendaal	Hr.en Mw.Mr.J.Groenendaal	Rhenen
Drs.A.L.Boers	Amerongen	C.S.de Groot	Amerongen
Mw.A.A.Bonjer-Noor	Veenendaal		
Jhr.P.Boreel	Doorn	Drs.C.A.Hamerslag	Amerongen
Hr.en Mw.W.E.Bornhaupt	Amerongen	Hr.en Mw.Mr.H.J.Hangelbroek-Blok	Amerongen
J.A.Borsboom	Houten	Heemkundige Stichting	Amerongen
Mw.M.E.C.Bos	Veenendaal	Hr.en Mw.D.Helleman-Bos	Amerongen
Ds.H.Bossenbroek	Amerongen	Mw.H.H.F.Henderson	Amerongen
Hr.en Mw.J.Bouma	Amerongen	Mr.G.Heuff	Wassenaar
Drs.J.Braber	Amerongen	Ds.J.D.Heybroek	Amerongen
Hr.en Mw.E.Breuning	Amerongen	W.F.Hildebrand	Veenendaal
H.v.d.Bröek	Ederveen	J.Hillenius	Zegveld
Mw.C.Brouwer	Amerongen	F.H.Hoenson	Amerongen
Drs.H.M.de Bruijn	Geldermaisen	Ds.W.P.v.d.Hoeven	Amerongen
Mw.A.M.v.d.Bunt	Amerongen	Ir.T.van Hogevest	Amersfoort
A.Burger	Utrecht	D.J.Holsbrink	Leersum
H.Burger	Doorn	Mw.M.I.Hoogenboom-de Jong	Leersum
Mw.M.Burger-Oosthuys	Amerongen	J.C.van Hunnik	Amerongen
Hr.en Mw.J.W.Burger-Aalders	's-Gravenhage	M.M.Hijmans-Dreese	Amstelveen
Hr.en Mw.W.C.Burger	Denia (Sp.)		
J.Buying	Amerongen	H.J.Jacobs	Amerongen
T.T.M.H.Bijleveld	Rhenen	J.B.G.Jansen	Amerongen
		Mw.H.Janssen	Overberg
A.A.Calame	Amerongen	Drs.R.de Jong	Bilthoven
Camping De Tabaksschuur	Elst	Mw.A.Jong-van Eden	Veenendaal
E.A.Canneman	Langbroek	H.C.Joosten	Leersum
L.W.J.Damen	Deventer	Ir.T.E.J.Joosten	Amerongen
H.E.Dekhuizen	Rhenen	Hr.en Mw.J.E.Jurriaanse	Amerongen
Mw.A.C.Dhont-Meulenhoff	Amerongen		
Mw.M.E.Dooremans-Bloore	Doorn	A.H.M.Karnebeek	Amerongen
Van Doorn Schildersbedrijf	Amerongen	A.Kars	Veenendaal
Mw.P.v.Doorn-v.d.Dikkenberg	Veenendaal	J.Keiman	Amerongen
Mr.W.J.Doude van Troostwijk	Doorn	Mw.Drs.C.Keus	Bilthoven
G.Drost	Rhenen	Mw.M.W.te Kiefte	Amerongen
J.Dijkstra	Doorn	W.J.Kleefman	Rhenen

Hr.en Mw.Prof.Dr.J.Kloek	Amerongen	J.Olbertijn	Amerongen
G.C.Klop, clavecimbelbouw	Garderen	E.Oorthuis	Leusden
Mw.J.D.L.Knier	Amerongen	Oranjevereniging	Amerongen
Mw.C.Kolff-Reynvaan	Amerongen	W.A.Ossendorp	Amerongen
P.G.A.de Koningh	Doesburg		
G.J.Koomen	Veenendaal	Dr.D.Peereboom-Voller	Amerongen
H.Kooper	Amerongen	D.Pezarro	Amerongen
W.Kortekaas	Amerongen	H.E.G.Pilon	Veenendaal
Ds.J.Korteweg	Amerongen	Mw.M.Plet-du Chattel	Leersum
M.Koster	Doorn	G.R.v.d.Pol	Amerongen
M.Kreienberg	Amerongen	Hr.en Mw.A.J.Potter	Amerongen
J.H.J.Krocké	Veenendaal	H.D.Purnhagen	Leersum
Mw.N.ter Kuile-v.Beuningen	Maarsbergen		
G.A.Kuiper	Amerongen	T.van Ree	Elst
Mw.F.W.Kuyl-de Boer	Amerongen	Mw.K.D.Roest	Amerongen
		Mr.P.J.V.Roscam Abbing	Utrecht
B.E.O.v.d.Laan	Maurik	Hr.en Mw.W.B.Rotgans	Amerongen
A.L.M.Land	Maarn	Mw.H.C.Rutten	Leersum
Mw.J.Langens	Amerongen	Hr.en Mw.M.Ruysink-Nobels	Ijsselstein
Hr.en Mw.S.L.C.le Large-Simons	Leersum	Rijksdienst Kastelenbeheer	's-Gravenhage
G.de Leeuw	Amerongen		
G.H.van Leeuwen	Veenendaal	Drs.J.van Rijsbergen	Leersum
H.van Leeuwen	Amerongen		
Hr.en Mw.A.Lems-v.Linschoten	Rotterdam	H.J.Scheffer	Amerongen
Hr.en Mw.H.P.Lems-Groeneweg	Krimpen a/d	Yssel A.Schellevis	Amerongen
A.J.van Lienden	Amerongen	Hr.en Mw.W.P.Scheltes	Amerongen
L.H.van Lier	Amerongen	Hr.en Mw.F.H.Schevers	Amerongen
Mw.A.van Lier-Pieck	Amerongen	G.J.van Schoonhoven B.V.	Veenendaal
E.P.van der Linden	Leersum	Hr.en Mw.F.H.van Schuppen	Rhene
E.W.Loendersloot	Wageningen	J.H.van Schuppen	Veenendaal
Hr.en Mw.H.Loggers-Haverkamp	Amerongen	H.van Schuppen	Veenendaal
JKvr.A.van Loon	Doorn	H.A.van Schuppen-Kets	Veenendaal
D.van Lijden	Leersum	W.Sertons	Holl.Rading
		Mw.A.A.Siegenbeek van Heukelom	Amerongen
J.W.Maarschalk,assurantiën	Amerongen	B.van Silfhout	Amerongen
Mercedes Benz 170 club	Den Bosch	M.Smits	Leersum
M.Maas	Amsterdam	S.Soepboer	Zeist
F.C.Magendans	Malden	Hr.en Mw.A.C.Spee-Heynekamp	Amerongen
P.Mak	Amerongen	P.H.v.d.Stigchel	Amerongen
Ir.H.A.v.d.Meiden	Wageningen	Hr.en Mw.J.van Straten	Wageningen
Mw.A.Mens-Schaap	Veenendaal	Jhr.Drs.G.E.Stratenus	Leersum
Mw.G.van Merwijk	Rhene	Mw.S.Stratenus-Duba	Leersum
H.de Mol van Otterlooc	Baarn	Mw.M.Strijbosch-Hessling	Leersum
Hr.en Mw.Ir.A.Mudde-Vos	Vianen		
W.J.G.M.Mulder	Utrecht	G.A.Tasserou	Amerongen
H.W.F.Munsen	Amerongen	K.Tasserou	Drunen
Mr.Ph.M.Muus	Utrecht	K.G.Tiel	Wassenaar
		P.Tuik	Amerongen
M.R.Nauta	Oppenhuizen		
D.F.van Nes	Amerongen	Mw.R.E.Ubbens-Jost	Amerongen
Jhr.F.C.C.M.T.van Nispen tot Sevenaer	Bilthoven	H.Vaartjes	Amerongen
Nixdorf Computer B.V.	Vianen	A.H.Vahlkamp	Amerongen
Jhr.Mr.L.Op ten Noort	Driebergen	Mr.J.H.van der Veen	Doorn
Hr.en Mw.P.J.Nortier-Simons	Amerongen	R.Veenstra	Leersum

W.R.M.van der Vegt	Vaassen	Hr.en Mw.Ir.G.Waller	Amerongen
G.van Veldhuysen	Doorn	A.Wassing	Amersfoort
J.A.M.Verbeek	Leersum	Hr.en Mw.Drs.G.M.v.Waveren	Amerongen
Mw.M.E.Verhoef	Amerongen	Mw.M.W.v.d.Weerd-Putman	Amerongen
Hr.en Mw.G.J.Verschoor	Veenendaal	Mw.H.J.Wegerif	Amerongen
Hr.en Mw.P.Vervloet	Hilversum	Mw.H.J.Weisfelt-v.d.Berg	Elst
E.H.Visch	Amerongen	Ir.H.van Wely	Arnhem
C.Visser	Veenendaal	H.Wiegel	Giekerk
Hr.en Mw.Dr.A.W.Vliegthart	Apeldoorn	Hr. en Mw.W.J.M.Wiegers-Bal	Cothen
Mw.M.A.S.Vollers-v.Nieuwenhuijze	Spijkenisse	Mw.J.C.Wieringa	Doorn
Mw.M.van Voorden	Amerongen	Mr.Drs.J.H.Wildervanck de	
Hr.en Mw.C.H.Vos	Veenendaal	Blécourt	Leersum
Mw.M.Vreeken	Leersum	J.P.M.de Wit	Amerongen
Dr.W.Vraeken	Amerongen	A.Woesthoff	Amerongen
V.V.V.	Amerongen	Aannemersbedrijf Woudenberg	Ameide
V.V.V."Leersums Belang"	Leersum	Mw.C.M.Ijzerman-ten Cate	Zeist
		H.Zomer	Leersum
Dr.C.v.Waalwijk-v.Doorn	Oosterbeek	D.de Zwart	Amerongen
Mw.A.A.M.Wagenaar-Terwindt	Doorn	Drs.B.Zijlstra	Amerongen
Drs.D.J.Wagner	Leersum	H.Zijlstra	Harderwijk

Activiteiten-agenda:

- zaterdag 16 maart 20.00 uur Walter Boeykens-klarinet ,Jan Gruithuyze-piano muziek van o.a.Saint Saëns,Debussy-Von Weber (Het geplande concert met Yard van Nes is om gezondheidsredenen afgelast)
- zaterdag 13 april 10.00 uur OPEN DAG voor de inwoners van Amerongen
- do. 25 april* vrijdag 26 april 20.00 uur *Lezing over 't welz wee 1/2 kasteel* Muziek-avond in het kader van het Cursusproject Amerongen
- zaterdag 27 april 20.00 uur het ORLANDO KWARTET
- zaterdag 11 mei 20.00 uur Ronald Brautigam,piano
- maandag 20 mei 20.00 uur Lezing met klank-dia-voorstelling door Dr.Gert Oost over orgels en B&Tz-orgels in het bijzonder. (in samenwerking met het Cursusproject Amerongen)
- zaterdag 8 juni 20.00 uur Wandel-concert :Dr.Gert Oost bespeelt de B&Tz-orgels van kasteel en kerk. (in samenwerking met de Stichting Zomeravondconcerten)

Alle activiteiten worden in de locale pers nader aangekondigd.
Kaarten zijn verkrijgbaar bij 't Boeckhuys,Overstraat 22,Amerongen,
tel.03434-53340 .Donateurs hebben gratis toegang tot de lezing van
Dr.Gert Oost .

N.B.:De meegezonden acceptgirokaart gelieve U slechts als praktische adresdrager te beschouwen als U reeds donateur voor het leven of voor 1985 bent !

Extra-bijdragen blijven evenwel steeds welkom !

Het afscheurbare gedeelte van Uw donateurskaart is uitsluitend bedoeld voor het opgeven van nieuwe donateurs . Het is niet nodig dat U zich zelf een keer aanmeldt !